

UZASADNIENIE

Celem strategicznym Programu jest wsparcie seniorów poprzez dofinansowanie działań jednostek samorządu w rozwoju na ich terenie sieci Dziennych Domów „Senior-WIGOR”, ze szczególnym uwzględnieniem jednostek samorządu, charakteryzujących się niskimi dochodami lub wysokim odsetkiem seniorów w populacji ogółem oraz brakiem infrastruktury pomocy społecznej służącej do realizacji usług opiekuńczych i specjalistycznych usług. Zapowiedź działań na rzecz tworzenia powyższych placówek została przedstawiona w trakcie wygłaszanego w Sejmie Rzeczypospolitej Polskiej Expose Pani Ewy Kopacz - Prezesa Rady Ministrów. W takich placówkach seniorzy powinni znaleźć opiekę i wsparcie, ofertę ciekawego spędzenia czasu wolnego i poczucie bezpieczeństwa, a także podstawową aktywność ruchową. Wejście w życie projektowanej uchwały z dniem następującym po dniu ogłoszenia spełnia przesłanki określone w art. 4 ust. 2 oraz art. 5 ustawy z dnia 20 lipca 2000 r. o ogłaszaniu aktów normatywnych i niektórych innych aktów prawnych (Dz. U. z 2011 r. Nr 197, poz. 1172, z późn. zm.), ponieważ przemawia za tym ważny interes państwa (z uwagi na priorytetowość w pracach rządu) i nie jest sprzeczne z zasadą demokratycznego państwa prawnego, o której mowa w art. 2 Konstytucji RP.

Jak wiadomo, w Polsce od kilkunastu lat obserwowany jest proces zmiany struktury demograficznej, którego cechą jest rosnący udział osób starszych w populacji ogółem. Jednocześnie, należy podkreślić, iż na skutek poprawiających się warunków życia, wydłuża się średnia długość życia Polaków. Od 2000 roku przeciętne dalsze trwanie życia w odniesieniu do mężczyzn oraz kobiet wzrosło o 3 lata. Wydłużająca się przeciętna długość życia oraz coraz mniejsza liczba urodzeń sprawiają, że w perspektywie najbliższych dwudziestu kilku lat nastąpi gwałtowny proces starzenia się ludności.

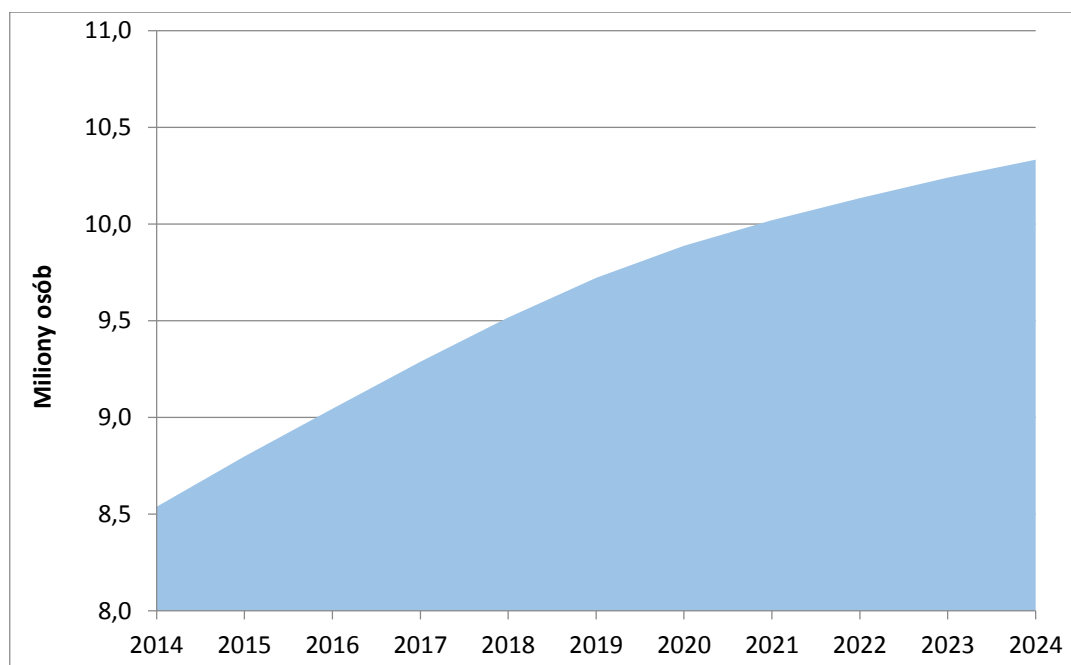
Jednocześnie, jak wynika z danych statystycznych GUS¹⁾, średni udział ludności w wieku powyżej 65. roku życia w Polsce w ogólnej liczbie ludności wynosi ok. 15%, przy czym w grupie kobiet jest wyższy i wynosi aż 18%. Najwyższy udział kobiet po 65. roku życia w ogólnej liczbie ludności województwa dotyczy województwa łódzkiego - 20% oraz województw lubelskiego i świętokrzyskiego - po 19%.

Zgodnie z najnowszą prognozą liczby ludności opublikowaną przez GUS przewiduje się wzrost liczby osób w wieku 60 lat i więcej w okresie kolejnych 10 lat (2015 – 2024). Populacja osób 60+ zwiększy się o ok. 1,8 mln osób, tj. o 21% (Wykres 1). Obecnie udział osób starszych

¹⁾ Stan i struktura ludności oraz ruch naturalny w przekroju terytorialnym w 2013 r., GUS, Warszawa 2014 r.

w społeczeństwie wynosi 22% (2014 r.), a w prognozowanym okresie przewidują się regularny wzrost tego udziału do poziomu 27% (2024 r.).

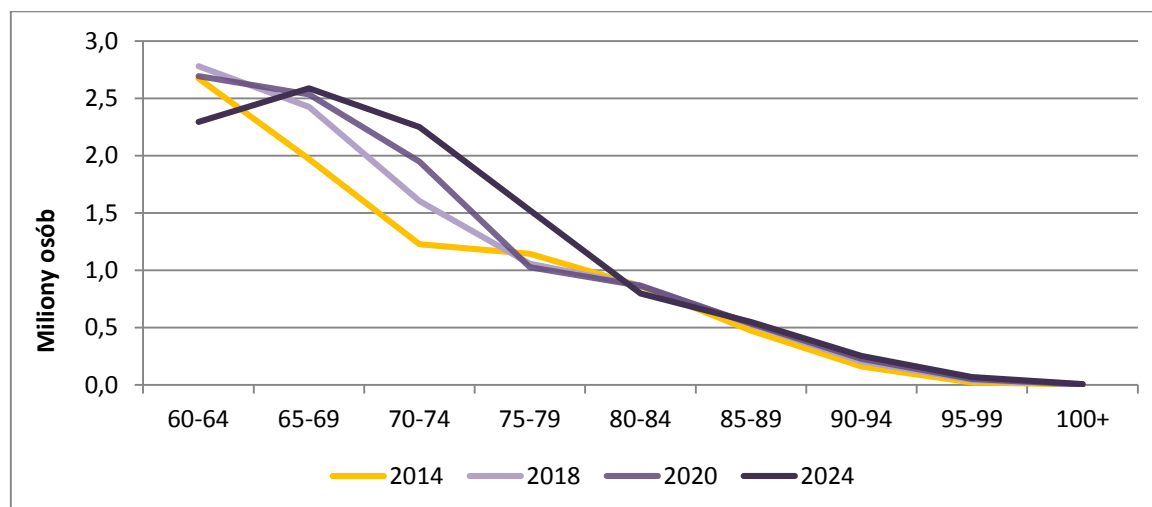
Wykres 1. Liczba ludności w wieku 60 lat i więcej w latach 2014 - 2024.

źródło: opracowanie MPiPS na podstawie prognozy ludności GUS.

Ponadto w 2014 r. populacja 60+, była najliczniej reprezentowana przez grupę osób w wieku 60-64 lata. W 2024 r. będzie ona reprezentowana przez osoby w wieku 65-69 lat. Znacząco wzrośnie również grupa osób w wieku 70-79 lat (o 1,4 mln osób tj. o 59% więcej niż w 2014 r.). W pozostały grupach wiekowych wchodzących w skład populacji seniorów przewidywane zmiany nie są istotne.

Wykres 2. Liczba ludności w wieku 60 lat i więcej wg 5-cio letnich grup wiekowych w wybranych latach.

źródło: opracowanie MPiPS na podstawie prognozy ludności GUS.

Istotną konsekwencją demograficznego starzenia się społeczeństwa jest także coraz częstsze samotne zamieszkiwanie osób starszych.

Z danych MPiPS wynika, że gminne ośrodki wsparcia funkcjonują w 582 gminach, tj. w 23% gmin w Polsce, przy czym 72% ośrodków działa w gminach miejskich, 20% w gminach miejsko-wiejskich i tylko 8% w gminach wiejskich. Wykluczając ośrodki adresowane do osób z zaburzeniami psychicznymi, domy dla matek z małoletnimi dziećmi, ośrodki dla osób bezdomnych oraz jadłodajnie, w pozostałych 236 gminach (tj. 9% wszystkich gmin), funkcjonują ośrodki, które są dostępne dla wszystkich osób potrzebujących wsparcia.

W 2013 roku w Polsce funkcjonowało 1760 ośrodków wsparcia ogółem. Ośrodków o zasięgu lokalnym prowadzonych przez gminę było 933, 548 prowadzonych przez inny podmiot na zlecenie gminy, natomiast o zasięgu ponadgminnym prowadzonych przez powiat było 145 oraz 134 przez inny podmiot na zlecenie powiatu. Z usług tych ośrodków skorzystało blisko 127 tysięcy osób²⁾ potrzebujących wsparcia ogółem (w tym również i osób starszych). Obecnie nie jest możliwe wskazanie dokładnej liczby ośrodków wsparcia adresowanych wyłącznie do osób starszych.

Wobec powyższego stanu rzeczy istotne jest, aby podjęto działania, które skierowane są bezpośrednio do seniorów, mające na celu wsparcie jednostek samorządu terytorialnego w realizacji ich zadań ustawowych.

²⁾ Dane MPiPS-03.

Program „Senior-WIGOR” przewiduje możliwość tworzenia przez jednostki samorządu terytorialnego placówek w formie Dziennego Domu „Senior-WIGOR”. Tworzenie placówek polegać będzie na adaptacji lub remoncie już istniejących obiektów albo ich części i realizacji usług w zakresie dostosowanym do potrzeb seniorów.

W ramach Programu podmioty mogą ubiegać się o uzyskanie środków finansowych przeznaczonych na jednorazowe wsparcie finansowe utworzenia lub wyposażenia placówki w wysokości do 80% całkowitego kosztu realizacji zadania, które nie może być wyższe niż 250 tys. zł, z tym że wysokość środków finansowych z budżetu państwa przeznaczonych na adaptację pomieszczeń/budynku nie może być wyższa niż 180 tys. zł, natomiast dodatkowo jednorazowa kwota dotacji przeznaczona na wyposażenie Dziennego Domu „Senior-WIGOR” nie może być wyższa niż 70 tys. zł.

Dofinansowaniu z budżetu państwa w każdym roku kalendarzowym, w trybie konkursowym mogą podlegać także działania związane z bieżącym utrzymaniem placówki. Jednorazowo rocznie kwota dofinansowania na działalność bieżącą placówek uruchomionych w ramach Programu wynosić będzie nie więcej niż 1/3 faktycznego kosztu utrzymania jednego miejsca miesięcznie, jednak nie więcej niż 200 zł w Dziennym Domu „Senior-WIGOR”. Program zakłada dwa źródła finansowania na utworzenie placówki (dotacja z Programu oraz środki własne jednostki samorządu uczestniczącej w Programie), natomiast na jej funkcjonowanie mogą być przeznaczane dodatkowo środki pochodzące z odpłatności ponoszonej przez uczestników.

Informacje nt. populacji osób biernych zawodowo w wieku 60+ - potencjalnych beneficjentów Programu zawarto w Tabeli 1. oraz szacunkowych wydatków na opiekę nad seniorami w Polsce, przy założeniu kosztów funkcjonowania miejsc opieki jak w przypadku Programu „Senior-WIGOR” oraz objęcia wsparciem całej populacji osób biernych zawodowo w wieku 60+ w Tabeli 2.

Tabela 1. Populacja biernych zawodowo – potencjalni beneficjenci programu wieloletniego „Senior – WIGOR” na lata 2015 – 2020 w tys.

a) Populacja osób biernych zawodowo* w wieku 60 lat i więcej

wiek	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
60-69	3 734,4	3 921,0	4 011,1	4 071,3	4 099,1	4 102,1	4 069,9	4 000,8	3 917,0	3 824,4	3 721,7
70-79	2 373,8	2 346,4	2 418,0	2 526,6	2 663,4	2 810,7	2 975,1	3 165,7	3 371,8	3 576,8	3 774,1
80+	1 521,8	1 560,1	1 596,3	1 625,5	1 648,9	1 668,6	1 684,4	1 689,4	1 681,2	1 676,3	1 677,0
Ogółem osoby 60+	7 629,9	7 827,5	8 025,4	8 223,4	8 411,4	8 581,4	8 729,4	8 855,9	8 969,9	9 077,5	9 172,8

Źródło: obliczenia MPiPS na podstawie danych GUS i Eurostat.

* **Bierność zawodową uwzględniono dla osób w wieku 60 – 69 lat. Osoby w wieku 70+ są bierne zawodowo.**

Założenia:

- podstawę obliczeń stanowi populacja osób 60+ oszacowana przez GUS w prognozie ludności na lata 2014-2050
- liczba osób w wieku 60-64 lat oraz 65-69 została skorygowana o współczynnik bierności zawodowej
- współczynnik bierności zawodowej oszacowano jak przeciwieństwo współczynnika aktywności zawodowej przy użyciu danych Eurostatu

b) Liczba potencjalnych beneficjentów w podziale na dostępne formy pomocy

Uwaga: Zamieszczone dane na 2014 rok są traktowane jako bazowe.

	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Osoby 60+ nie wymagające całodobowej opieki instytucjonalnej, posiadające ograniczenia w samoobsłudze (w stopniu lekkim i średnim), które będą korzystały z Dziennych Domów „Senior-WIGOR”	1 674,2	1 704,6	1 748,6	1 795,9	1 844,4	1 891,2	1 936,8	1 980,5	2 021,3	2 062,1	2 101,8
Osoby 60+ nie wymagające całodobowej opieki instytucjonalnej i nie korzystające z Dziennych Domów „Senior-WIGOR”	5 938,8	6 105,7	6 259,1	6 409,4	6 548,3	6 671,0	6 773,1	6 855,4	6 928,2	6 994,7	7 049,8

Źródło: obliczenia MPiPS na podstawie danych GUS.

Założenia:

- podstawę obliczeń stanowi populacja z tabeli 1 a) - wiersz 1 przedstawia maksymalną liczbę osób korzystających z Dziennych Domów „Senior-WIGOR”, obliczoną jako odsetek osób posiadających ograniczenia w samoobsłudze w stopniu lekkim i średnim w populacji osób nieaktywnych zawodowo w wieku 60+
- współczynnik ograniczenia samodzielności w obsłudze obliczono na podstawie danych GUS, jako udział osób w wieku 60+ posiadających ograniczenia w samoobsłudze w stopniu lekkim i średnim w populacji osób w wieku 60+ w 2009 r.
- zakłada się, że każda osoba posiadająca ograniczenia w obsłudze będzie zainteresowana ofertą Dziennych Domów „Senior-WIGOR”

Tabela 2. Szacunkowe wydatki na opiekę nad seniorami w Polsce w mln zł

Uwaga: Zamieszczone dane na 2014 rok są traktowane jako bazowe.

Prognozowane roczne wydatki z budżetu państwa	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Dzienne Domy "Senior-WIGOR"	14 707,9	15 081,3	15 463,0	15 847,1	16 213,6	16 546,8	16 839,8	17 092,9	17 321,9	17 539,3	17 733,9

Źródło: obliczenia MPiPS na podstawie danych GUS i założeń Programu „Senior – WIGOR”.

Założenia:

- podstawę obliczeń stanowią tabele 1a i 1b
- szacunki nie uwzględniają ograniczeń związanych z dostępną liczbą miejsc
- maksymalny miesięczny koszt funkcjonowania Dziennych Domów „Senior-WIGOR” zgodnie z założeniami Programu finansowany będzie do wysokości 200 zł/os.